

Wollebæk, Dag., Bock Seggaard, Signe (red.): *Sosial kapital i Norge*
Cappelen Damm Akademisk, 2011

Av **Ira Malmberg-Heimonen**
Førsteamanuensis, leder for Sosialforsk,
Høgskolen i Oslo og Akershus

Värdefullt om socialt kapital

Boken är en nytgiven antologi från Cappelen Damm Akademisk med totalt 11 kapitel. Förutom redaktörerna Dag Wollebæk och Signe Bock Seggaard är det 11 skribenter i antologin. Några av kapitlen är ett samarbete mellan flera av skribenterna, medan andra skribenter är med i flera kapitel. Boken riktar sig till studerande inom samhällsvetenskapliga ämnen, forskare, politiker och andra som är intresserade av socialt kapital som teoretiskt och empiriskt fenomen.

Boken har som målsättning att bidra till en bättre förståelse av vad socialt kapital är, var den sociala kapitalen kommer från och vad den är bra för. Redan i början av inledningen definieras bokens kontext – denna är norsk (och nordisk). Det

att bidragen konsekvent har Norge som kontext ger en inramning som gör det lätt för läsaren att se helheten de olika kapitlen bidrar till. I ramarna för boken ingår också att studera och förstå social kapital på samhälls- eller makronivå, snarare än individ- eller mikronivå. De flesta av antologins bidrag beskriver och förstår socialt kapital som generell tillit, organisationsdeltagelse och/eller politisk aktivitet.

BOKEN UTFORDRAR systematiskt de flesta av Putnams teser i en och samma antologi, något som också ger boken en värdefull inramning. Perspektiven som hämtas fram är tidigare kända från forskare som bokens redaktör Dag Wollebæk och Bo Rothstein, och visar hur Norge och Norden som välfärdssamhäl- len präglas av ett starkt civilsam-

hälle, en hög grad av institutionell tillit och en stark mellanmänsklig tillit. Detta leder till att i en nordisk välfärdskontext har faktorer som urbanisering, generationsutskiftning, ökat etniskt mångfold och sekularisering ett relativt svagt empiriskt samband med socialt kapital.

FEM AV BOKENS elva kapitel fokuserar på att studera socialt kapital i förhållande etniska och nationella minoriteter och ger en nyanserad bild av frågeställningen. Det visas till exempel till att det föreligger ett negativt samband mellan att tillhöra en etnisk minoritet och generell tillit, men när ekonomisk ojämlikhet kontrolleras för, försvinner det signifikanta sambandet. Exemplet tyder på att ekonomisk ojämlikhet är en viktigare faktor än

minoritetstillhörighet som en förklaring på lägre socialt kapital.

Medan inledningen kortfattat lägger ramarna för boken och presenterar huvuddragen i de olika kapitlen, behandlar det första kapitlet (Wollebæk & Bock Seggaard) begreppet socialt kapital ur ett teoretiskt perspektiv. Här lyfts de centrala teoretikerna fram; Bourdieu, Coleman och Putnam -deras likheter och olikheter. Här diskuteras också tanken om att socialt kapital är något som skall förstås på samhällsnivå, snarare än individnivå. Det är socialt kapital som kollektiv handling som är huvudfokus i boken. Enligt författarna är det alltså inte social kontakt och ökad organisationsaktivitet på individnivå som är det centrala för att skapa socialt kapital, utan snarare uppfattningar om rättfärdighet, jämlik behandling samt en social och ekonomisk jämlikhet. Socialt kapital som fenomen är alltså påverkat av historiska och strukturella såväl som institutionella faktorer.

DAG WOLLEBÆK är också författare i kapitel två. I detta kapitel placeras Norge och Norden i ett internationellt perspektiv. Fokuset är på fördelningen av nätverk och tillit i Europa och hur Norden och Norge står i förhållande till detta. Här studeras socialt kapital över tid –med en bakgrund bland annat i Putnams tes om generellt minskande nivåer av socialt kapital. Kapitlet visar att den sociala kapitalen generellt är större i de nordiska länderna än i Europa –och att den generella til-

liten är ökande i Europa och i Norden. Forklaringar på detta är högre utbildning, ökat välstånd, större jämlikhet och en högre institutionell tillit.

I kapitel tre frågar Dag Arne Christensen och Jacob Aars om ett rikt lokalt organisationsliv på kommunnivå kan bidra till en högre tillit och större tillfredsställelse med lokalpolitikerna bland invånarna. Frågeställningen bygger på Putnams resultat om att engagemang i frivilliga organisationer i italienska regioner bidrog till att skapa ett starkt och effektivt politiskt system. Resultaten från analyserna visar att ett rikt organisationsliv bidrar till en verbal och kritisk offentlighet som till och med kan försvåra politiska processer.

I KAPITEL FYRA studerar Per Selle, Anne Julie Semb och Kristin Strømsnes variationer i tillit och olika former för institutions- och organisationsanknytning bland norska samer jämfört med befolkningen i övrigt. Resultaten visar att samerna har något lägre horisontal tillit, medan att den vertikala tilliten är på samma nivå som hos befolkningen i övrigt. Den politiska självtilliten och det politiska deltagandet är däremot minst lika högt bland samer som bland resten av befolkningen.

I kapitel fem studerar Guro Ødegård vilken roll lokala myndigheter har för att bygga broar mellan olika aktörer i ett flerkulturellt lokalsamhälle och i vilken grad dessa aktiviteter ökar samhällets sociala kapi-

tal. Resultaten visar att inåtvända invandrarnätverk kan fungera som en trygg och värdefull plattform och som en förutsättning för länkande och överskridande socialt kapital. Resultaten visar också att traditionella organisationer i en majoritetskontext kan ha bristande förmåga att skapa sammanbindande socialt kapital, eftersom de ofta saknar flerkulturell kompetens.

I KAPITEL SEX studerar Jon Rogstad på vilket sätt socialt kapital går att förstå ut från tillhörighet bland etniska minoriteter som befinner sig mellan Norge och hemlandet. Resultaten visar att det politiska engagemanget är generellt lågt bland minoritetsbefolkningen –och speciellt lågt är det i Oslo. Resultaten visar också att när det är politiska frågor som direkt intresserar eller berör minoritetsgrupper väcker de ett betydligt engagemang. Ett annat viktigt resultat är att de som är politisk intresserade och delaktiga i hemlandet är också det i det nya landet. Det är viktigt att politiken utfordras och framstår på ett sätt som gör att den är relevant för den etniska minoritetsbefolkningen.

I kapittel sju undersöker Signe Bock Seggaard vilken betydelse deltagandet i frivilliga organisationer har på generaliserad tillit beroende på om en etnisk minoritetsperson är invandrare i första eller andra generation. Resultaten visar generellt att utbildningsnivå och hushållsinkomst har ett positivt samband med generaliserad tillit och

att icke-västliga invandrare i första generation har lägre tillit än icke-västliga invandrare i andra generation. Resultaten visar också, kanske något kontroversiellt, att även om det att tillhöra en frivillig organisation i sig har en positiv effekt på generaliserad tillit för icke-västliga invandrare i första generation, så har *ett omfattande tidsbruk* i frivilliga organisationer en negativ effekt på generaliserad tillit.

I KAPITEL ÅTTA studerar Elisabeth Ivarsflaten och Kristin Strømsnes Putnams tes om att etnisk mångsidighet reducerar tillit. De frågar sig huruvida detta stämmer också i det norska samhället eller om det är andra faktorer som bättre förklarar tillitsnivån än just etnisk minoritetstillhörighet. Resultaten visar att den genomsnittliga tilliten är hög i Norge och att de flesta variationerna i tillit finns på individnivå – inte på lokalsamhällsnivå. Gällande ekonomisk olikhet är slutsatsen i artikeln ändå klar: Den generella tilliten är lägst i lokalsamhällen med större ekonomisk olikhet och i lokalsamhällen med en generellt låg socioekonomisk standard.

I kapittel *ni* gör Kristin Strømsnes och Jacob Aars en studie av socialt kapital i norska pendlarkommuner. De frågar sig om det är ett hot mot det sociala kapitalet att en stor andel av befolkningen dagligen pendlar ut av sin bostadskommun. De frågar sig också om det gör en skillnad om pendlingen är arbets- eller fritidsbaserad. Resultatena visar att arbetspendlingen inte för

till svagare tillhörighet för området man bor på och att pendling på fritiden till och med har positiva effekter på tillhörighet i bostadsområdet.

I KAPITTEL TIO studerar Bernard Enjolras och Kari Steen-Johnsen om ökad användning av internet i befolkningen reducerar socialt och civilt engagemang. Resultaten visar att användningen av internet hade inget samband med nätverkens omfattning eller generell tillit. Gällande civilt engagemang fanns det däremot en tydlig skillnad mellan dem som använder internet till att orientera sig i förhållande till politik och samhälle, jämfört med de som använder internet till andra ändamål. I förhållande till aktivitet inom frivilliga organisationer är effekten kurvlineär: när den politiskt relaterade användningen av internet steg över en timme per dag, blev sammanhången mellan aktivitet i frivilliga organisationer och användningen av internet mindre positiv.

I kapittel *elva* ser Ivar Sognæs Eimhjellen närmare på frivilliga organisationers användning av internet och sociala medier. De frågar sig om användningen av internet ändrar på hur socialt kapital, nätverk och kollektiv handling i och mellan organisationer utvecklas och upprätthålls. Resultaten visar att internet och sociala medier är utbrett och till stor nytta inom frivilliga organisationer. Organisationer som använder internet och sociala medier som centrala verktyg ökar sitt omfång och sitt sammarbe-

te med andra aktörer. Detta gäller speciellt nyetablerade organisationer eller organisationer med yngre medlemmar.

SAMMANFATTNINGSVIS kan sägas att antologin har en hög vetenskaplig nivå och att den är både intressant och underhållande att läsa. Boken ger ett värdefullt inslag i diskussionen om vad socialt kapital är och inte är, hur det kan förstås och mätas samt hur den norska och nordiska välfärdskontexten påverkar de centrala teoretikernas förståelse av socialt kapital.